

Hvalstad, 25.06.2026

Høringsuttalelse 202525845

Søknad om konsesjon for Låvi kraftverk i Aurland kommune

Norges Jeger- og Fiskerforbund og NJFF Sogn og Fjordane (samlet benevnt som NJFF) viser til konsesjonssøknad fra Hafslund Kraft AS om bygging av Låvi kraftverk for å legge til rette for mer fleksibel utnyttelse av eksisterende reguleringer i Aurlandsvassdraget. Høringsinnspillet setter fokus på temaene anadrom laksefisk, innlandsfisk, villrein og hvordan naturmangfoldet ellers påvirkes av de planlagte deponiene.

Innledende merknader

NJFF er svært kritiske at denne konsesjonssøknaden skal behandles sammen med den pågående revisjonssaken for utbyggingene i Aurland. NJFF har lagt ned et betydelig arbeid gjennom befaringer, møter og med høringsuttaler i forbindelse med revisjonssaken, også i samarbeid med andre organisasjoner samt FNF Sogn og Fjordane. Her har vi kommet med spesifikke krav til miljøforbedringer i form av minstevannføring i Midjeelva, minstevannføring i Vassbygdelva, permanent nedlegging av klappeluken ved Vassbygdatnet samt økt minstevannføring om vinteren i Aurlandselva. Særlig de to siste momentene påvirkes direkte av planene som er omsøkt for Låvi kraftverk.

Konsesjonssøknaden viser også til at det arbeides med ytterligere utviklingsprosjekter i samme vassdrag, herunder Vestredalen pumpekraftverk og Aurland 2 Høye Fall 2. NJFF mener det er uheldig at nye prosjekter fremmes fortløpende før konsekvensene av tidligere og pågående prosesser er tilstrekkelig vurdert. Dette gjør det vanskelig å få en helhetlig oversikt over den samlede belastningen på naturmangfold, vannmiljø og friluftsliv.

Etter naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningen på økosystemer vurderes ut fra den samlede belastningen de er eller vil bli utsatt for. NJFF mener derfor at Låvi kraftverk må vurderes i sammenheng med øvrige planlagte tiltak i vassdraget, og at det bør tas en samlet vurdering av konsekvensene før det tas stilling til nye inngrep. En bit-for-bit-nedbygging gjennom separate prosesser kan føre til at den samlede påvirkningen undervurderes og at viktige naturverdier gradvis forringes.

Anadrom laksefisk

I konsesjonssøknaden for Låvi kraftverk forutsettes det at minstevannføringen vinterstid holdes på dagens nivå (3 m³/s) og i samme tidsperiode som i dag. I tillegg forutsettes det at klappeluka ved Vassbygdvatnet holdes stengt i samme periode som nå.

Bestandssituasjonen for både laks og sjørørret i vassdraget er i dag dårlig, og de omfattende vassdragsreguleringene er en hovedårsak til dette. NJFF opprettholder derfor kravene i vår uttale i revisjonssaken med hensyn til Aurlandselva nedenfor Vassbygdvatnet.

- Økt minstevannføring i Aurlandselva i perioden 1. november til 1. april til en vannføring som varierer mellom 4 m³/s og 6 m³/s. Dette vil erstatte dagens statiske minstevannføring på 3 m³/s i perioden 15. september til 1. mai
- Legge ned klappeluka ved utløpet av Vassbygdvatnet over en lengre periode enn i dag, fra 1. april til 1. november. Dette vil gi bedre sammenhengende vandringsmuligheter for fisk av alle størrelser, særlig med under gytevandring, men også for smoltutvandring og nedvandring av utgytt fisk og vinterstøinger

I henhold til Vitenskapskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) er tilstanden for laksen i Aurlandselva *svært dårlig* etter kvalitetsnormen for villaks. Oppnåelsen av gytebestandsmål og høstbart overskudd er også *svært dårlig*, og den genetiske integriteten er *dårlig*. Allerede i dag er dermed situasjonen for villaksen i vassdraget kritisk, og vil kunne forverres ytterligere dersom Låvi kraftverk bygges etter eksisterende planer.

Aurlandselva er særlig kjent både nasjonalt og internasjonalt som en av verdens beste elver for sportsfiske etter sjørørret. Dette fisket har gått sterkt tilbake etter reguleringene. I henhold til vitenskapskapelig råd for lakseforvaltning er tilstanden for sjørørretbestanden i elva i dag kategorisert som dårlig. Som påpekt i høringsuttalen i revisjonssaken:

I dag er imidlertid elva en skygge av det den en gang var. I fiskesesongen 2023 ble det kun fanget 31 sjørørret i elva, hvorav 22 ble gjenutsatt (Kilde: Lakseregisteret). Laksen er fredet, men det ble i 2023 fanget 1 laks (gjenutsatt).

Bestandssituasjonen for både laks og sjørørret i Aurlandselva er derfor åpenbart slik at det kreves bedre miljøforhold for fisken som resultat av revisjonssaken/konsesjonssøknaden for Låvi, ikke dårligere. På side 68 i konsesjonssøknaden skriver Hafslund følgende:

Som omtalt i forrige kapittel (4.1.2 Vassbygdivatn), har vi etter nærmere utredning og vurdering sett at dagens driftsstrategi i hovedsak bør videreføres i sommerperioden. Dvs. at vi også etter at Låvi er bygget vil prioritere å laste opp to tilgjengelige aggregater i Aurland 1, for å svare på løpende etterspørsel etter effekt og systemtjenester. Dermed vil Låvi kraftverk ikke medføre nevneverdige endringer i vannføringen i Aurlandselvi i sommerperioden.

NJFF ser positivt på dette, men denne prioriteringsrekkefølgen må i så fall tas inn i nytt manøvreringsreglement, og ikke være basert på frivillighet fra regulanten. I tillegg vil dette medføre at vannføringen om sommeren i Aurlandselva blir omtrent som i dag, noe som vil opprettholde mulighetene for et godt sportsfiske i elva. Man vil også få jevnlige flommer, dog ikke på langt nær så store som i uregulert tilstand. Flommer er viktige for å lokke gytefisk opp fra sjøen, for å unngå begroing og i noen grad for å hindre finpartikulær sedimentering (tetting av bunnsubstrat) av elvebunnen. Flommene ved dagens regulering er likevel ikke

store nok til helt å forebygge tetting av bunnsubstrat, og vi forutsetter derfor at harving av elvebunnen fortsatt gjennomføres ved behov.

NJFF ser likevel behovet for bedre konnektivitet i elva resten av året, for opp- og nedvandring av fisk. Vi viser i denne sammenheng til kravene fremmet i revisjonssaken, gjengitt ovenfor. I tillegg mener vi at sommervannføringen bør forlenges utover 15. september, eller at minstevannføringen etter denne datoen økes fra dagens nivå på 3 m³/s.

Sjørreten gyter i slutten av september og i oktober. Det er da viktig at fisken har vannføring stor nok til fritt å kunne bevege seg mellom gyte plassene. En økning i minstevannføringen etter 15. september, kombinert med den foreslåtte økningen fra 1. november, vil gi fisken bedre muligheter til å ta i bruk det som opprinnelig var vassdragets viktigste gyteområde ved utløpet av Vassbygdvatnet.

Dagens minstevannføring på 3 m³/s fra 15. september og fram til våren gir for lav strømhastighet til gyting ved utløpet av vannet. Samtidig reduseres konnektiviteten for gytefisken betydelig som følge av kombinasjonen av lav vannføring og at klappeluka står oppe. Dette begrenser fiskens tilgang til viktige gyte- og oppvekstområder og bidrar til å svekke bestandenes produksjonspotensial.

Innlandsfisk

NJFF mener at konsekvensene for innlandsfisk må utredes grundig, og at føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 må tillegges betydelig vekt der kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt. Endringer i vannstand, tapping og hydrologiske forhold kan påvirke fiskebestander gjennom endringer i gyteområder, oppvekstområder og næringsgrunnlaget i strandsonen. Slike endringer kan også påvirke temperaturforhold, produksjon av bunndyr og andre økologiske prosesser som er viktig for fiskebestandene.

Det er viktig å avklare hvilke konsekvenser økt tappekapasitet og eventuelle vannstandsreguleringer kan få for fisken i Viddalsvatnet. NJFF etterlyser også en vurdering av om tiltaket kan føre til endrede vannføringsforhold eller økt nedtapping av andre vann innenfor reguleringssystemet. Etter vårt syn er dette forhold som må belyses nærmere før det kan trekkes sikre konklusjoner om konsekvensene for innlandsfisk og vannmiljø.

Ved Vassbygdvatnet skal det etableres ny permanent veg med tilhørende utfylling i østenden av vannet. Den fysisk-kjemiske tilstanden i Vassbygdvatnet er ikke klassifisert, og NJFF mener derfor at dette må kartlegges før arbeidet igangsettes. Et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag er nødvendig både for å vurdere mulige konsekvenser av tiltaket, og for å kunne gjennomføre målrettede tiltak for å opprettholde og forbedre miljøtilstanden. NJFF forutsetter at nødvendige avbøtende tiltak gjennomføres, herunder bruk av siltgardin og at utfyllingen begrenses til et minimum for å redusere negative effekter på vannmiljøet.

Villrein

Villreinen er en nasjonal ansvarsart, og Norge har et særskilt ansvar for å ivareta villreinen og dens leveområder. Nordfjella er et nasjonalt villreinområde, og det pågår et omfattende arbeid for å reetablere villreinstammen i sone 1 etter nedskytingen som følge av skrantesjuka (CWD). Det er planlagt at tiltakene som skal til for å få villrein over til sone 1 allerede starter i sommer, med et mål om å drive over villreinen i løpet av førstkommande vinter.

Tiltaket berører nordvestlige deler av sone 2 i Nordfjella villreinområde. Nye inngrep innenfor Nordfjella villreinområde må vurderes strengt, og hensynet til funksjonelle trekkveier, kalvingsområder og andre viktige leveområder må tillegges stor vekt. Det fremgår av konsekvensutredningen at flere av planområdene ligger innenfor arealer som benyttes av villrein til trekk, kalving, oppvekst og beite. Særlig fremheves Låvisdalen som en svært viktig trekkpassasje, og deponiområdet Låvisdalen 1 er gitt høy verdi nettopp på grunn av sin plassering innenfor nasjonalt villreinområde og i en svært viktig trekkorridor. Dette er en trekkorridor som brukes i kalvingsperioden, i tillegg til at bukkene eller bruker det som beiteområde. Det vil bygges en sjakt ved Tvinna. Dette er arbeid som vil foregå i en måneds tid. Det er viktig at prosedyrene rundt det å stoppe og tilpasse anleggsarbeidet slik at det ikke påvirker villreinen negativt følges.

Konsekvensutredningen peker selv på at påvirkningen i anleggsfasen stedvis kan være betydelig negativ, blant annet gjennom økt menneskelig aktivitet, støy, transport og arealbeslag i områder som benyttes av villrein. Det er positivt at tiltakshaver legger opp til minst mulig vinterarbeid i Låvisdalen, og at det er uttrykt et mål om ingen eller maksimalt én vintersesong med anleggsarbeid i området. Samtidig fremhever utredningen at vinterarbeid i Låvisdalen kan være negativt for villrein. Det er ikke spesifisert når på året dette vinterarbeidet eventuelt vil foregå. Dersom det er planlagt at det vil foregå mot slutten av vinteren når kalvingstiden starter, er det viktig at dette blir stoppet. Det må stilles tydelige vilkår om at det ikke skal foregå anleggsarbeid i områder som benyttes som trekkorridorer for villrein i perioder med trekkaktivitet eller i kalvingsperioden. Dette gjelder særlig Låvisdalen og Tvinna. Videre bør all anleggsaktivitet stanses dersom villrein observeres på vei mot eller i nærheten av anleggsområdet, og dette må sikres gjennom bindende vilkår og ikke bare gjennom interne rutiner hos tiltakshaver.

Trekkruta til villreinen, som går over Viddaldammen, er svært sårbar. Det allerede eksisterende tverrslaget skal gjenbrukes, og det skal lages et drenshull like nedenfor tverrslaget. Det er viktig at inngangen til den eksisterende tunellen ikke gjøres større enn den allerede er i dag da dette vil snevre inn den allerede smale trekkorridoren til villreinen.

Deponier og påvirkning på naturmangfoldet

Tiltaket vil kunne medføre betydelige konsekvenser for naturmangfoldet gjennom etablering av deponier, riggområder og annen anleggsaktivitet. Dette vil føre til tap og forringelse av naturtyper, redusert vegetasjonsdekke og økt forstyrrelse av dyrelivet. De planlagte deponiene framstår som en av de mest sentrale miljøutfordringene ved tiltaket, og de er vurdert til å ha noe til stor negativ konsekvens.

Det opplyses at om lag 2,2 millioner kubikkmeter overskuddsmasser skal håndteres. Deponienes plassering, utforming og framtidige bruk vil ha stor betydning for landskap, naturmangfold og mulighetene for naturlig revegetering. Det skal ikke tilføres masser fra andre steder, og revegeteringen av deponiene vil ta lang tid. Selv om enkelte områder gradvis vil kunne revegeteres, vil det ta flere tiår før naturen oppnår tilsvarende funksjon og kvalitet som i dag. I mellomtiden vil de berørte områdene i stor grad miste sin funksjon for mange arter, til tross for at det blant annet planlegges å sette igjen en vegetasjonsøy ved Låvi 1 og Låvi 2 av hensyn til viltet.

Rapporten for terrestrisk naturmangfold legger til grunn at deponiene forblir lukket, men opplyser samtidig at kommunen er interessert i å benytte massene i framtiden. Det må også

legges betydelig vekt på hvordan deponiene vil framstå i landskapet på lang sikt. Store deponier representerer varige terrenginngrep som kan påvirke både naturverdier og opplevelseskvaliteter i området. NJFF anmoder om at det avklares om deponiene skal være åpne eller lukkede etter avsluttet anleggsperiode, da dette vil ha stor betydning for de langsiktige konsekvensene. Dersom deponiområdene senere skal benyttes til masseuttak, vil dette kunne hindre naturlig suksisjon og forsinke eller forhindre gjenskaping av naturtyper og økologiske funksjoner.

Deponi Låvi 1 og Deponi Låvi 2

Deponi Låvi 1 og Deponi Låvi 2 er vurdert å ha henholdsvis «stor negativ konsekvens» og «noe/middels negativ konsekvens». Dette skyldes blant annet at deponiene er planlagt i et lite påvirket område, og at tiltaket vil påvirke landskapsøkologien.

Innenfor disse områdene, er det kartlagt flere verdifulle naturtyper. Dette gjelder blant annet *gammel høgstaudegråorskog* (sentral økosystemfunksjon), *hagemark* (sårbar naturtype (VU)) og *naturbeitemark* (sårbar naturtype (VU)), som har middels til stor konsekvensutredningsverdi. Vest for de to deponiene ligger det også et inngrepsfritt naturområde (INON-område), som vil bli noe mindre etter inngrepet.

Deponi Vassbygdi

Deponi Vassbygdi er vurdert å ha «middels/stor negativ konsekvens» og har flere av de samme problemstillingene som de to Låvi-deponiene. Innenfor området er det registrert naturtypen eng-aktig sterkt endret fastmark med sentral økosystemfunksjon, som har stor konsekvensutredningsverdi.

Området benyttes av hjort og andre pattedyr, og det finnes hekkende kongeørn i nærheten. Kongeørn er særlig sårbar for forstyrrelser i hekkeperioden, og økt aktivitet knyttet til anleggsarbeid, transport og deponidrift kan påvirke hekkesuksessen dersom aktivitet foregår i nærheten av reirlokalteten.

Dette er et tidligere anleggsområde som over tid har vokst til igjen. Dersom området tas i bruk som deponi på nytt, vil den naturlige suksesjonen som har foregått til nå i stor grad nullstilles. Konsekvensutredningen påpeker at man kan forvente at naturtypen blir permanent ødelagt, men påvirkningen vurderes likevel som sterkt forringet eller ødelagt i lang tid framover.

Deponi Låvisdalen 1

Deponi Låvisdalen 1 har ifølge kartleggingen ingen registrerte verdifulle naturtyper, men området har likevel høy verdi fordi det ligger innenfor det nasjonale villreinområdet Nordfjella.

Som nevnt under kapittelet om villrein ligger dette deponiet i en svært viktig trekkroute. I tillegg til hensynet til villrein er Låvisdalen leveområde for blant annet hjort, rev, snømus, røyskatt og en rekke fuglearter. Lenger sørvest i fjellområdet forekommer også fjellrev. Selv om Låvisdalen ikke er kjent som et viktig område for fjellrev, er det viktig å ta hensyn til at dette er en art som er sensitiv for forstyrrelser.

Planområdet ble midlertidig benyttet som deponi under rehabiliteringen av Viddalsdammen i perioden 2021–2023 før området ble planert etter avsluttet arbeid. Grimsetelvi, som er utløpsbekk fra vannmagasinet, er ifølge Vann-Nett i dårlig økologisk tilstand fordi den er sterkt modifisert. NJFF og NJFF Sogn og Fjordane mener det bør vurderes som et avbøtende tiltak å restaurere elva slik at den kan oppnå god økologisk tilstand.

I konsekvensutredningen for terrestrisk naturmangfold, fremgår det også at arter som orrfugl, lirype og fjellrype forekommer innenfor og i nærheten av planområdet, men at bestandene vurderes som «glisne». Nettopp fordi disse bestandene er glisne, er de også mer sårbare for ytre påvirkning. Små bestander har generelt lavere robusthet mot forstyrrelser, habitatendringer og økt samlet belastning, og risikoen for lokal bestandsnedgang er høy. Samtidig representerer disse artene en del av det lokale småviltgrunnlaget, og har betydning for verdiskapning gjennom jakt og naturopplevelser. NJFF vil derfor understreke at registrerte forekomster, også når de har lav tetthet, må tillegges betydelig vekt i vurderingen. Å sikre leveområder for små og sårbare bestander er avgjørende for å opprettholde det biologiske mangfoldet og høstbare småviltresurser på lang sikt.

Sårbare perioder

Utbygger må også ta særskilt hensyn til perioder som er kritiske for dyrelivet, herunder hekke-, yngle-, og kalvingstid. I disse periodene er mange arter sårbare for menneskelig aktivitet og forstyrrelser. Forstyrrelser i disse fasene kan føre til redusert reproduksjonssuksess og økt dødelighet. NJFF mener derfor at anleggsvirksomhet bør begrenses eller tilpasses i sårbare perioder, og at det må stilles krav til hvordan anleggsarbeidet skal tilpasse seg rundt disse sårbare periodene. Dette kan blant annet innebære stans i særlig støyende anleggsarbeid i nærheten av kjente hekkelokaliteter i hekkeperioden, begrensninger på transport og anleggsaktivitet i kalvingsområder for villrein, samt krav om løpende vurderinger dersom sårbare arter observeres i eller nær tiltaksområdet.

Fjordsystemet

NJFF vil påpeke at fjordsystemet gjennom lang tid har vært påvirket av omfattende kraftutbygging og andre tekniske inngrep. Selv om det aktuelle tiltaket isolert sett ikke nødvendigvis vil medføre vesentlig ytterligere negativ påvirkning, må det vurderes i lys av den samlede belastningen på økosystemet, jf. naturmangfoldloven § 10. Fjorden har allerede gjennomgått betydelige endringer som følge av tidligere inngrep, og det er derfor viktig å unngå ytterligere tiltak som kan bidra til gradvis forringelse av naturverdiene.

NJFF vil også vise til at deler av Sognefjorden er foreslått som marint verneområde. Dette understreker de betydelige naturverdiene som finnes i fjordsystemet og behovet for en føre-var-basert forvaltning. Etter vårt syn må den samlede effekten av eksisterende og planlagte inngrep tillegges betydelig vekt i den videre behandlingen av saken, og nye tiltak må vurderes opp mot langsiktige mål om å ivareta og styrke naturverdiene i området.

Oppsummering

NJFF understreker at Låvi kraftverk må vurderes opp mot den samlede belastningen disse områdene allerede er utsatt for og øvrige planlagte kraftutbygginger. Etter naturmangfoldloven § 10 må konsekvensene vurderes samlet, og ikke som enkeltstående inngrep. Vi mener derfor at behandlingen av denne søknaden må ses i sammenheng med revisjonssaken for Aurlandsreguleringene og planlagte prosjekter i vassdraget.

For fisk og vannmiljø er situasjonen allerede alvorlig. Bestandene av både laks og sjøaure i Aurlandselva er i dårlig til svært dårlig tilstand, og det er derfor behov for miljøforbedringer fremfor ytterligere belastning. NJFF opprettholder kravene som tidligere er fremmet i revisjonssaken om økt minstevannføring om høsten og vinteren, opprettholdelse av dagens sommervannføring, samt en lengre periode med nedlagt klappeluks ved Vassbygdvatnet for å sikre bedre vandringsmuligheter og økologisk funksjon i vassdraget.

Videre mener vi at hensynet til villrein må tillegges stor vekt. Nordfjella er et nasjonalt villreinområde, og arbeidet med reetablering av villrein i sone 1 gjør området ekstra sårbart i årene som kommer. Det må derfor stilles strenge og bindende vilkår som sikrer at anleggsarbeid ikke kommer i konflikt med trekk, kalving eller bruk av viktige funksjonsområder.

Når det gjelder deponiene, må det avklares hvordan deponiene skal forvaltes på lang sikt, og det må sikres at revegetering, restaurering og andre avbøtende tiltak gjennomføres på en måte som ivaretar naturmangfoldet best mulig. Der det foreligger usikkerhet om konsekvensene, må føre-var-prinsippet etter naturmangfoldloven § 9 tillegges betydelig vekt.

På bakgrunn av de forholdene som er omtalt i denne uttalelsen mener NJFF at det fortsatt foreligger en usikkerhet knyttet til konsekvensene for fisk, villrein, naturmangfold og den samlede belastningen på økosystemene i området. Før det eventuelt gis konsesjon, må det stilles tydelige krav til avbøtende tiltak, bindende miljøvilkår og oppfølging som sikrer at naturverdiene ikke forringes ytterligere.

Med vennlig hilsen

Norges Jeger- og Fiskerforbund

Kristine Thujord

Kristine Thujord
Fagkonsulent

NJFF Sogn og Fjordane

Håkon Huseklepp /sign/
Regionleder